

Nebřenský, Zdeněk: Myšlenkový svět mladé inteligence. Intimita, rovnost a odlišnost ve střední Evropě 1956–1968. Dizertační práce. Praha, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze 2012, 309 s.

Dizertační práce Zdeňka Nebřenského se zabývá myšlenkovým světem vysokoškolských studentů ve Varšavě, Praze a Bratislavě v letech 1956–1968 a skutečností, do jaké míry se jejich představy a názory střetávaly s postoji oficiálních orgánů. Práce si klade za cíl sledovat, jakým způsobem tyto diskuse a názorové spory souvisely s proměnou systému v Polsku a Československu.

Na základě sociální teorie Axela Honnetha, rozlišující v měšťansko-kapitalistické společnosti tři prostory uznání – intimitu, rovnost a odlišnost, se autor zabývá otázkou, jak se tyto tři sféry proměnily v socialistické společnosti, která měla představovat alternativu ke společnosti měšťansko-kapitalistické. Vedle metodologického úvodu, závěru a seznamu pramenů a literatury je tedy práce v zásadě rozdělena do tří částí zabývajících se těmito okruhy. První část věnovaná studentským představám o intimitě se věnuje diskusím o problémech spojených se sexualitou mládeže, studentským manželstvím a bydlením mladých studentských rodin. Druhá část zkoumá studentské představy o rovnosti, kterými se zabývá především v souvislosti s rozmisťováním a plánovanou zaměstnaností absolventů vysokých škol. Třetí část zkoumající představy o odlišnosti je zaměřena na problematiku studentských klubů nabourávajících představy politického vedení Polska i Československa o zachování společenské konformity mládeže.

Předkládaná dizertační práce představuje bezesporu významný příspěvek k vývoji vysokoškolského studentstva v období existence komunistických režimů ve střední Evropě. Touto dosti specifickou společenskou skupinou, vyznačující se mj. značnou proměnlivostí jejích členů i zvýšenou nonkonformitou, byla ve sledovaném období v obou zemích již věnována řada odborných prací, ty se však především zaměřují na politické, resp. politicko-kulturní aktivity studentů a jejich přímé střety s mocí. Z. Nebřenský se oproti tomu věnuje otázkám spojeným s každodenním životem a názory vysokoškolských studentů. Výrazným kladem práce je i skutečnost, že nezůstává omezen pouze na československé prostředí. To komparuje se situací v Polsku, někdy též uvádí příklad ze západních zemí. Přínosem práce je i skutečnost, že na danou problematiku pohlíží z jiného, než z převládajícího historiografického pohledu.

Zdeněk Nebřenský čerpal informace pro svou práci vedle publikované literatury z archivních materiálů z řady fondů uložených v polských a československých archivech,

stranou pozornosti nezůstala ani některá dobová periodika. Poněkud zarážející je, že nevyužil možnosti oral history. Rozhovory s vybranými pamětníky mohly předkládaný obraz v některých aspektech doplnit, či třeba částečně korigovat. Setkání s pamětníky by v neposlední řadě představovalo pro autora též cestu k získání přístupu k jejich osobním archivům, čímž mohl alespoň částečně korigovat nedostatečné množství dokumentů ve fondech státních, mládežnických, stranických či univerzitních orgánů, zabývajících se každodenním životem studentů a jejich myšlením, na což si ztěžuje na s. 29n. V osobních archivech řady pamětníků z řad bývalých československých studentů jsou mj. uloženy v hojné míře fakultní časopisy i pro období před rokem 1968 (mj. Impuls, Elixír či Buchar), které reflektují otázky sledované autorem disertace často svobodněji a autentičtěji než „velká“ periodika jako byla Mladá fronta, Student či Universita Karlova. Autor též minimálně pracoval s memoárovou literaturou, byť některé paměti uvádí v seznamu pramenů a literatury.

Z. Nebřenský se primárně zabýval otázkami všedního dne vysokoškolských studentů, nicméně dle mého názoru mohl širěji zmínit i jejich politické aktivity, především ty, které směřovaly k získání co nejširšího prostoru pro studentskou samosprávu, neboť tato otázka se přímo dotýkala i problematiky fungování kolejí či studentských klubů. Práce mohla být doplněna též větším množstvím obrazového materiálu, třeba i faksimilemi či přepisy některých významných textů.

Výše uvedené připomínky jsou především podnětem pro další možné rozvinutí sledovaného tématu a nic nemění na celkově kladném hodnocení dizertační práce Z. Nebřenského, kterou doporučuji k obhájení.

PhDr. Jaroslav Pažout, PhD.

katedra historie

Přírodovědně-humanitní a pedagogické

fakulty

Technické univerzity v Liberci

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
katedra historie